

N:o 193.

Ank. till Riksd. kansli den 28 maj 1908, kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om utredning angående upprättande af en hypoteksbank för rikets städer och med dem jämförliga samhällen.

(R. A.)

I en inom Första Kammaren väckt, till statsutskottet för förberedande behandling remmitterad motion n:o 30 har herr *E. Hägglund* hemställt, att Riksdagen måtte besluta till Kungl. Maj:t ingå med underdånig skrifvelse med begäran om utredning angående upprättandet för rikets städer och med dem jämförliga samhällen af en hypoteksbank, ordnad efter enahanda grunder som Sveriges allmänna hypoteksbank, samt i och för denna utrednings verkställande bevilja ett anslag af fem tusen kronor.

Till stöd för detta förslag har motionären anført följande:

»Under de senaste åren har från olika håll allt kraftigare framhållits nödvändigheten af åtgärders vidtagande för att på ett mera ändamålsenligt sätt ordna fastighetskrediten för rikets städer och med dem jämförliga samhällen och synes mig denna fråga alldeles obestriddigen hafva en särdeles vidtgående allmängiltig innebörd.

Lika säkert som det är, att god tillgång på hyreslediga lägenheter är en nödvändig förutsättning för billiga eller skäligen hyresersättningar, lika visst är det, att en väl ordnad fastighetskredit verksamt befrämjar och understödjer den byggnadsverksamhet, som har till uppgift att tillgodose behovet af nya lägenheter. Då sålunda ökad byggnadsverksamhet är en nödvändig förutsättning för en ökad tillgång på bostäder och

då tillgång och efterfrågan äro de båda hufvudfaktorer, som bestämma hyresbeloppens storlek, inses lätt, huru nära det naturliga sträfvandet att anskaffa billiga bostäder sammanhänger med frågan om fastighetskreditens ordnande.

Upprepade gånger har under de senaste tio åren sistnämnda fråga afhandlats såväl offentligt som enskildt. Alla allvarliga bemödanden till trots har emellertid allt hitintills något praktiskt resultat ej kunnat ernås, och städernas fastighetsägare befinna sig allt fortfarande i den situationen, att de å sina bästa in-teckningar i de mest centralt belägna fastigheter nödgas betala vida högre ränta än den, mot hvilken in-teckningar i jordbruksfastigheter kunna belånas. Utsträcker man undersökningen till en jämförelse med förhållandena på hithörande område beträffande städer i utlandet, blir det ännu mera påtagligt, att vi härutinnan hafva det särdeles illa beställt.

Det inom landet hvad städerna angår inrättade centrala penninginstitut eller Allmänna hypotekskassan för rikets städer, som bildades i midten af förra århundradet, är numera, i anseende till senare tiders utveckling, ej i stånd att tillgodose städernas lånebehof. Detta visar sig bäst däraf, att kassans hela utlåningssumma endast uppgår till omkring 30,000,000 kronor, hvilken summa är en ren obetydlighet, om man tager hänsyn till att endast i Stockholm de s. k. kassalånen mot in-teckningar i fastigheter beräknas uppgå till omkring 700,000,000 kronor.

Inom Stockholm finnes visserligen en stadens hypotekskassa, men dennas verksamhet har numera alldeles upphört.

För Stockholms stads vidkommande har på sin tid bildats Stockholms In-tecknings-garantiaktiebolag, hvars uppgift ursprungligen var att på ett för fastighetsägarna gagnande sätt tillgodose deras lånebehof. Detta penninginstituts verksamhet har emellertid numera gått i alldeles motsatt riktning.

Redan tidigt hafva statsmyndigheterna haft sin uppmärksamhet riktad på fastighetskreditens upphjälpande, och af svenska Riksdagens handlingar kan man inhämta, att man redan för ett hundratal år sedan försökte sig på anordningar för upphjälpande af jordbrukskrediten. Sveriges allmänna hypoteksbank erhöi sin nuvarande fasta organisation genom Kungl. Maj:ts nådiga förordning af den 16 maj 1890, hvars § 1 angifver, att banken har till ändamål att ombesörja all den upplåning, som erfordras för att åt de inom riket bildade, i föreskrifven ordning stadfastade hypoteksföreningarna, bereda all den för deras låneverksamhet nödiga penningtillgång. Den sålunda bildade kreditinrättningen har genom styrelsens sammansättning en egendomlig halffofficiell karaktär. Statens garanti

för dess förbindelser markeras och begränsas därigenom, att såsom grundfond åt hypoteksbanken af staten öfverlämnats 30 millioner kronor i dess egna obligationer, löpande med 3 ¹/₂ procent's årlig ränta.

Man har ej försport, att svenska staten haft någon som helst öfverlämnad garanti. Å andra sidan torde det icke råda mer än en mening därom, att vår hypoteksbank och de under densamma sorterande hypoteksföreningarna på ett mycket verksamt sätt gagnat det ändamål, som man velat tillgodose genom deras bildande. Hypoteksbankens verksamhet har såsom bekant nått en betydande omfattning, hvilket på sitt sätt ådagalägger, att den haft en stor uppgift att fylla. Det återstår endast att beklaga, att den inom vår Riksdag i samband med hypoteksbankens ombildning till dess nuvarande form rådande opinionen icke sträckte sig längre än till omtanke om jordbruksfastigheter och till ordnande af krediten för dem.

Frågan om ordnandet af fastighetskrediten har, såsom här ofvan framhållits, en nära beröring med den i våra dagar alltmera aktuella bostadsfrågan. Det torde sålunda vara otvifvelaktigt, att fastighetskreditens ordnande för städerna allt mer och mer börjar blifva en angelägenhet af allmänt intresse. Beträffande frågans stora ekonomiska innebörd torde det vara nog att erinra därom, att en sänkning af räntefoten med allenast en half procent endast för Stockholm med dess till omkring 700 millioner uppgående in-teckningslån skulle medföra en årlig besparing af tre och en half millioner kronor. Redan vunnen erfarenhet i vårt land genom Allmänna hypoteksbankens verksamhet torde obestriddigt bestyrka riktigheten af den uppfattningen, att statsmyndigheterna utan risk kunna verksamt bidra till fastighetskreditens ordnande.

Att ordnandet af fastighetskrediten jämväl beträffande städerna bör vara en statens angelägenhet, ådagalägges äfven af vunnen erfarenhet från våra grannländer Danmark och Norge. I det förra har nämligen för detta ändamål bildats Kongeriket Danmarks Hypoteksbank och i det senare Kongeriket Norges Hypoteksbank. Båda dessa institutioner bevilja lån mot säkerhet af in-teckning i stadsfastighet med det resultat, att in-tecknings-räntan i båda förenämnda länder är betydligt lägre än hos oss.»

Motionärens förslag synes beaktansvärdt, i hvad det rör önskvärdheten af en utredning ifråga om möjligheten och rätta sättet att för fastigheterna i rikets städer kunna anordna en anstalt, som på möjligast billiga villkor må tillhandahålla lån mot säkerhet af in-teckningar i stadsfastig-

heter. I det afseendet men icke i vidare mån anser sig utskottet kunna tillstyrka motionärens förslag.

I anledning häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen må *dels* i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa en utredning, huruvida och under hvilka förutsättningar en hypoteksbank, ägnad att på ett effektivt och billigt sätt ordna fastighetskrediten i städerna, skulle kunna upprättas, *dels ock* för denna utrednings verkställande på extra stat under sjunde hufvudtiteln anvisa ett anslag af 5,000 kronor.

Stockholm den 28 maj 1908.

På statsutskottets vägnar:

P. PEHRSON.
